

Spis treści

Spis ważniejszych oznaczeń	7
1. Wprowadzenie	9
1.1. Zdefiniowanie problemu badawczego	9
1.2. Istniejące rozwiązania bezstratnej kompresji obrazów	10
1.3. Cel i zakres pracy	12
1.4. Podstawy modelowania obrazów i sekwencji wideo	16
1.5. Redukcja zakresu odcieni	19
1.6. Domyślne założenia przyjęte w pracy	19
2. Stała i statyczna predykcja liniowa	21
2.1. Stałe modele predykcyjne	21
2.2. Wyznaczanie współczynników predykcji metodą MMSE	23
2.3. Dobór predyktora statycznego	24
2.3.1. Metoda prostej selekcji oparta na predyktorach stałych	24
2.3.2. Metoda uśredniania współczynników	26
2.4. Metoda poszukiwania współczynników	26
2.4.1. Pierwsza propozycja	26
2.4.2. Druga propozycja	30
2.4.3. Trzecia propozycja	31
2.5. Wyznaczanie współczynników predykcji z wykorzystaniem algorytmów genetycznych	33
2.5.1. Wiadomości ogólne	33
2.5.2. Podstawy projektowania algorytmu genetycznego	34
2.5.3. Badania eksperymentalne	36
2.6. Metody modelowania predykcyjnego z podziałem blokowym	41
3. Adaptacyjna predykcja z przełączanym modelem	43
3.1. Stałe predyktory nieliniowe	43
3.1.1. Adaptacyjny predyktor medianowy	43
3.1.2. Metoda predykcji z podziałem kontekstowym GAP	45
3.1.3. Metoda predykcji z wagami gradientowymi	46
3.1.4. Metoda predykcji oparta na logice rozmytej	47
3.1.5. Propozycja metody wielokontekstowej	48
3.2. Podział kontekstowy stosowany w złożonych metodach predykcyjnych	50
3.2.1. Zasada efektywnego doboru kontekstu głównego	50
3.2.2. Kontekst uzupełniający w metodzie statycznej predykcji liniowej	52
3.2.3. Konteksty uzupełniające w metodzie ALCM	53
3.2.4. Konteksty uzupełniające w metodzie CoBALP	53
3.2.5. Konteksty uzupełniające w metodzie RLS	54

4.	Skumulowany błąd predykcji	55
4.1.	Metody korekcji skumulowanego błędu predykcji	55
4.2.	Typy podziałów wielokontekstowych	57
4.2.1.	Pierwsza metoda.....	57
4.2.2.	Druga metoda	58
4.2.3.	Trzecia metoda	59
4.2.4.	Czwarta metoda	60
4.3.	Mieszana metoda korekcji skumulowanego błędu predykcji	60
4.4.	Metoda statyczna z podziałem kontekstowym	61
4.5.	Dobór współczynników predykcji metodą minimalizacji średniej bitowej	63
5.	Metody prostej adaptacji modelu predykcji	67
5.1.	Wprowadzenie	67
5.2.	Podstawowa metoda adaptacji – LMS	68
5.3.	Metoda adaptacji ALCM i jej udoskonalenie	71
5.4.	Metoda adaptacji CoBALP i jej udoskonalenie	72
5.5.	Metoda mieszana M-LMS	73
5.6.	Analiza prostych metod adaptacyjnych	75
6.	Złożone metody adaptacji współczynników predykcji	77
6.1.	Metoda RLS	77
6.2.	Metoda OLS	78
6.3.	Metoda WLS	79
6.4.	Metoda AVE-WLS	81
6.5.	Metoda NLMS	82
6.6.	Analiza rezultatów badań	84
6.7.	Analiza złożoności obliczeniowej	85
7.	Zastosowanie sieci neuronowych	91
7.1.	Adaptacyjna sieć neuronowa	91
7.2.	Analiza parametrów sieci AdNN	94
7.3.	Zwiększanie wydajności sieci AdNN	97
8.	Adaptacyjny koder arytmetyczny z podziałem kontekstowym	101
8.1.	Długookresowa forma adaptacji rozkładu prawdopodobieństwa	101
8.2.	Podział kontekstowy w koderze arytmetycznym	102
8.3.	Kwantyzacja błędów predykcji	104
8.4.	Kodowanie bitu znaku	106
9.	Metoda mieszania predykcyjnego	107
9.1.	Wprowadzenie	107
9.2.	Dobór subpredyktorów	107
9.3.	Zasada działania metody mieszania predykcyjnego	108
9.4.	Cechy szczególne metod Blend-13 i Blend-17	109
9.5.	Metoda dopasowania teksturowanego	111
9.6.	Metoda Blend-19	115

9.7. Metoda Blend-20	116
9.8. Metody Blend-24 oraz Blend-25	120
9.8.1. Wprowadzenie	120
9.8.2. Udoskonalenie metody TCM	121
9.8.3. Trzecia metoda mieszania	121
9.8.4. Dobór fazy obrotu	122
9.8.5. Dobór parametrów kodera arytmetycznego	123
9.9. Analiza efektywności proponowanych metod	125
10. Zastosowania kodowania mieszanego	131
10.1. Wprowadzenie	131
10.2. Kodowanie w trybie prawie bezstratnym	131
10.3. Bezstratna kompresja obrazów astronomicznych i satelitarnych	143
10.4. Bezstratna kompresja sekwencji wideo.....	145
10.5. Kodowanie obrazów kolorowych.....	149
10.5.1. Korygowanie błędów predykcji	149
10.5.2. Dekorelacja transformacyjna	149
10.5.3. Badania eksperymentalne	152
11. Podsumowanie	157
Literatura	163
Summary	173
Zusammenfassung	175

1. Wprowadzenie

1.1. Zdefiniowanie problemu badawczego

W dobie w pełni cyfrowej struktury obróbki obrazów cyfrowych i sekwencji wideo istotnym problemem są wysokie wymagania pamięciowe związane z przechowywaniem danych wizyjnych. Zmniejszenie wymagań pamięciowych jest możliwe dzięki kompresji. Na przykład zapis 60 minut filmu jakości telewizyjnego standardu PAL (25 klatek na sekundę o rozdzielczości SD 720×576 pikseli, co daje 9,89 Mpikseli/s, gdy każdą ze składowych RGB traktujemy jako liczbę ośmiobitową) wymaga 104,28 GB miejsca na dysku (lub innym nośniku danych).

Kompresję można podzielić na stratną i bezstratną, przy czym w tej pracy skupiono się głównie na tym drugim typie. Do istotnych zastosowań bezstratnej kompresji obrazów i sekwencji wideo należy między innymi archiwizacja obrazów medycznych 2D, 3D oraz 4D (trójwymiarowe sekwencje wideo) [52, 97, 100, 106, 144], astronomicznych, a także kompresja zdjęć satelitarnych [21, 69]. Ponadto często tryb bezstratny jest wymagany na etapie graficznej obróbki zdjęć, materiałów reklamowych oraz przy produkcji audycji telewizyjnych, filmów (ang. *post-production* [7]) itp. W takiej sytuacji nie można korzystać ze stratnych wersji metod kompresji, takich jak JPEG, JPEG2000 (dla obrazów statycznych) czy MPEG2, MPEG4 (dla sekwencji wideo). Choć te standardy mają odpowiednie tryby bezstratne, to nie można ich zaliczyć do kategorii najwydajniejszych, co zostało przebadane na wstępnym etapie, przed postawieniem tezy zawartej w tej pracy. Pewnym kompromisem między kodowaniem bezstratnym a stratnym jest tryb prawie bezstratny, pozwalający na zdefiniowanie maksymalnych błędów w obrazie zdekodowanym (patrz podrozdział 10.2).

Nowym rodzajem zastosowań jest technologia *slow motion video*, służąca do zapisu nagrań z eksperymentów naukowych z dokładnością nawet do kilkudziesięciu tysięcy klatek na sekundę. Na przykład nagranie sekundy sekwencji wideo (sygnał luminancji osiem bitów/piksel) przy 1000 klatkach na sekundę i rozdzielczości SD 720×576 pikseli wymaga 3955 MB pojemności pamięci. Obecnie kamery w trybie *slow motion* zapisują obraz bez kompresji i czas trwania sekwencji jest ograniczony maksymalną pojemnością pamięci kamery. Nagrywanie i archiwizacja plików o większych rozmiarach staje się problemem, który może zostać rozwiązany przez wprowadzenie szybkich sprzętowych zrównoleglonych realizacji kompresji np. w trybie prawie bezstratnym, co w połączeniu z macierzą wydajnych dysków SSD, może pozwolić na zwiększenie funkcjonalności stanowiska badawczego wykorzystującego szybkozmiennie zjawiska fizyczne.

W przypadku stosowania współczesnych metod kompresji wykorzystuje się zwykle dwa etapy: dekompozycję danych oraz kompresję za pomocą jednej z wydajnych metod entropijnych, wśród których najefektywniejsze to kodowanie arytmetyczne i kodowanie Huffmana [98]. Problemem badawczym poruszonym w tej pracy będzie zatem analiza możliwości dalszego wzrostu efektywności bezstratnej kompresji obrazów w odniesieniu do istniejących

rozwiązań znanych z literatury. Rozpoczynając prace nad rozwojem nowych metod, należało bowiem odpowiedzieć na pytanie, czy słuszna jest opinia o tym, że zdecydowana większość problemów badawczych w zakresie bezstratnej kompresji obrazów została już rozwiązana? Takie argumenty bowiem pojawiały się w rozmowach autora z naukowcami, a potwierdzać to miała znacząco spadająca liczba publikacji dotyczących zagadnienia bezstratnej kompresji obrazów.

Autor podjął się trudnego zadania, chcąc opracować nowe metody z wykorzystaniem najlepszych cech rozmaitych już istniejących rozwiązań. Projektowane tu metody będą wykorzystywać możliwość wspólnego stosowania wielu technik dekompozycji obrazu, jak i rozbudowaną metodę adaptacyjnego kodowania arytmetycznego.

1.2. Istniejące rozwiązania bezstratnej kompresji obrazów

Nieustanne dążenie do uzyskania coraz większej efektywności bezstratnej kompresji obrazu prowadzi do opracowywania metod o wzrastającej złożoności implementacyjnej. Lata 90. XX wieku były okresem największej aktywności projektantów nowych metod. Do dziś za jedną z najefektywniejszych metod uznaje się zaprezentowaną w roku 1996 CALIC (ang. *Context Based Adaptive Lossless Image Coding*) [141]. Na owe czasy metoda ta okazała się zbyt wymagająca obliczeniowo w porównaniu z metodą LOCO-I, której modyfikacja stała się standardem JPEG-LS [136].

Wśród najefektywniejszych algorytmów o wysokiej złożoności implementacyjnej można wyróżnić prace trzech zespołów badawczych: metoda TMW (1997) [86] i jej późniejsze rozwinięcie TMW^{LEGO} (2001) [87], WAVE-WLS (2002) [147] oraz najnowsza wersja MRP 0.5 zaprezentowana pod nazwą 'VBS & new-cost' (2005) [78]. Zakodowanie jednego obrazu z użyciem każdej z tych propozycji wymaga wielu minut (lub nawet godzin, jeśli nie dysponujemy najwydajniejszym obecnie procesorem dostępnym na rynku) pracy programu kodującego.

Oprócz wspomnianych wcześniej metod wykorzystujących modelowanie predykcyjne istnieją także bezstratne wersje koderów falkowych stosowane zarówno do kodowania w trybie *intraframe* (np. JPEG2000 [72]), jak i *interframe* [91]. Jednak uzyskiwane wyniki nie dorównują najlepszym metodom predykcyjnym. Podobnie wygląda sytuacja z kodowaniem hierarchicznym wykorzystanym w metodzie typu HINT i pierwotnej wersji kodera CALIC [138]. Z tego względu w tej pracy cechy charakterystyczne tych metod nie zostaną omówione. Informacje o różnych podejściach do kodowania bezstratnego można znaleźć w pracach przeglądowych [18, 26, 82]. Obecnie dość powszechnie stosowanym formatem jest PNG ze względu na jego uniwersalność w kodowaniu zarówno obrazów naturalnych, jak i sztucznie generowanych [93, 105]. Jednak jego efektywność jest niższa od metod takich jak JPEG-LS czy CALIC. Wersja PNG-crush koduje obraz kolejno dla wszystkich możliwych ustawień parametrów PNG, wybierając najlepszy rezultat. Wyniki działań tego oprogramowania, wraz z porównaniem efektywności innych metod znanych z literatury oraz opracowanych przez autora tej pracy, zaprezentowano w podsumowującej tab. 9.10. Warto przy tym zaznaczyć, że techniki oparte na kodowaniu słownikowym, takie jak choćby PNG czy archiwizery ogólnego